

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ KONTROLIERIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL E. D. 2018 M. SAUSIO 26 D. SKUNDO**

2018 m. gruodžio 6 d. Nr. SP-15
Vilnius

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius (toliau – Kontrolierius), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 17 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. XI-1583 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos įsteigimo ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“, 13 punkto 1 papunkčiu bei išnagrinėjęs Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. vasario 1 d. gautą E. D. (toliau – Pareiškėjas¹) skundą dėl galimų akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų Universitete²,

n u s t a t ė:

Pareiškėjas 2018 m. sausio 26 d. skundu kreipėsi į Kontrolierių dėl galimų akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų, susijusių su naudojimusi tarnybine padėtimi publikuojant straipsnius Universiteto leidžiamuose akademinuose žurnaluose, nepagrįstu autorystės primetimu ir netinkamu redaktorių pareigų vykdymu, Universitete. Pareiškėjas skunde nurodė, kad Universiteto žurnalų redaktoriai naudojo Universiteto išteklius savo reikmėms publikuodami straipsnius Universiteto žurnaluose. Pareiškėjo skunde teigiama, kad Universiteto žurnalų redaktoriai netinkamai vykdė savo pareigas ir neužtikrino recenzavimo proceso objektyvumo ir nešališkumo publikuodami savo ir kitų Universiteto žurnalų redaktorių straipsnius. Pareiškėjas taip pat nurodė, kad buvo kreipęsis į Universiteto rektorių, prašydamas įvertinti akademinę etiką galimai pažeidžiančių žurnalų redaktorių veiksmus, tačiau rektorius „nesiėmė jokių veiksmų užkirsti kelią nesąžiningai redaktorių veiklai, bet pats naudojos tokios situacijos nauda sau.“ Pareiškėjas pažymėjo, kad Universiteto rektorius galimai buvo „prisirašęs“ prie Universiteto žurnale išleisto straipsnio.

Pareiškėjas skundą grindžia pateikdamas akademinų žurnalų recenzavimo sistemos duomenis apie Universiteto darbuotojų straipsnius, informaciją apie straipsnį, kurio autorių sąrašė yra nurodytas Universiteto rektorius, ir penkis 2017 m. gruodžio 22 d. raštus Universitetui dėl galimų leidybos etikos pažeidimų.

Kontrolieriui pateiktuose 2017 m. gruodžio 22 d. Pareiškėjo raštuose Universitetui buvo nurodyta, kad tarptautinėse duomenų bazėse indeksuojamų Universiteto „žurnalų leidėjams ir redaktoriams rekomenduojama laikytis [Publikavimo etikos komiteto] parengtų standartų <...>. Tik

¹ Kontrolieriaus sprendimo tekste „Pareiškėjas“ apibendrintai, nesiejant su pareiškėjo lytimi, vadinamas vyriškosios giminės daiktavardžiu.

² Su skundo objektu susijusių mokslo ir studijų institucijų ir asmenų duomenys neskelbtini.

besilaikantys šių standartų gali įstoti į [šią] prestižinę tarptautinę organizaciją. Po pusę metų trukusio [Universiteto] žurnalų vertinimo gautas atsakymas, kad <...> komitetui susidarė įspūdis, jog [Universiteto] žurnalai neatitinka bendrų kokybės standartų, kurių tikimasi iš [komiteto] narių. Komitetas paprastai vertina žurnalų tinklalapiuose skelbiamą informaciją ir nuostatus, paskelbtų straipsnių metaduomenis <...> bei kitą informaciją, gautą iš įvairių ir viešai neskelbiamų šaltinių.“ Pareiškėjo pateiktame Publikavimo etikos komiteto 2017 m. rugsėjo 27 d. el. laiške³ nurodyta, kad komitetas atsisakė tenkinti Universiteto leidyklos pateiktą prašymą tapti komiteto nariu atsižvelgiant į tai, kad su leidybos etika susijusi informacija Universiteto „žurnaluose pateikiama nenuosekliai ir yra paini.“

Prie Universitetui adresuotų Pareiškėjo raštų pridėti Universiteto žurnalų straipsnių recenzavimo sistemos duomenys:

1) 2017 m. gruodžio 22 d. rašte Nr. 22-10.2-16924 pateikta informacija apie 22 straipsnių, 2011–2017 m. pateiktų *Redaktorius A* redaguojamam *Žurnalui A*, recenzavimo procesą, iš kurios matyti, kad straipsnių recenzavimo sistemoje 11 iš 22 straipsnių buvo nurodyti mažiau nei du recenzentai. 9 iš 22 straipsnių bendraautoris yra žurnalo vyriausiasis redaktorius. Iš pateiktos informacijos matyti, kad straipsnių, kurių bendraautoris yra vyriausiasis žurnalo redaktorius, recenzavimo procesą vykdė kiti redakcinės kolegijos nariai, recenzavimo procesą vykdančių redaktorių sprendimas atitinka recenzijose pateiktus straipsnių vertinimus. Dviejų 2011 m. išleistų straipsnių, kurių bendraautoris yra žurnalo vyriausiasis redaktorius, recenzijų Universiteto žurnalų recenzavimo sistemoje nėra. Pažymėtina, kad vyriausiasis redaktorius į pareigas paskirtas 2009 m. kovo mėn.⁴;

2) 2017 m. gruodžio 22 d. rašte Nr. 22-10.2-16925 pateikta informacija apie 11 straipsnių, 2011–2017 m. pateiktų *Redaktorius B* redaguojamam *Žurnalui B*, recenzavimo procesą. 4 iš 11 straipsnių bendraautoris yra žurnalo vyriausiasis redaktorius. 2014 m. publikuoto straipsnio, kurio bendraautoris yra žurnalo vyriausiasis redaktorius, recenzavimo procesą vykdė kitas redakcinės kolegijos narys, recenzavimo procesą vykdančio redaktoriaus sprendimas atitinka recenzijose pateiktus straipsnių vertinimus. Pažymėtina, kad vyriausiasis redaktorius į pareigas paskirtas 2013 m. spalio mėn., 3 iš 4 straipsniai Universiteto žurnalo leidėjams pateikti anksčiau nei asmuo paskirtas eiti žurnalo vyriausiojo redaktoriaus pareigas;

3) 2017 m. gruodžio 22 d. rašte Nr. 22-10.2-16926 pateikta informacija apie 13 straipsnių, 2011–2017 m. pateiktų *Redaktorius C* redaguojamam *Žurnalui C*, recenzavimo procesą. 5 iš 13 straipsnių bendraautoris yra žurnalo vyriausiasis redaktorius. 1 iš 5 straipsnių pažymėtas nepaskelbtas. Straipsnius, kurių bendraautoris yra vyriausiasis žurnalo redaktorius, recenzavo daugiau nei du recenzentai, recenzavimo procesą vykdančio redaktoriaus sprendimas atitinka recenzijose pateiktus straipsnių vertinimus. Pažymėtina, kad vyriausiasis redaktorius į pareigas paskirtas 2005 m. kovo mėn.;

4) 2017 m. gruodžio 22 d. rašte Nr. 22-10.2-16927 pateikta informacija apie 16 straipsnių, 2011–2017 m. pateiktų *Redaktorius D* redaguojamam *Žurnalui D*, recenzavimo procesą. 2 iš 16 straipsnių bendraautoris yra žurnalo vyriausiasis redaktorius. Recenzavimo sistemoje nurodyta, kad 2 straipsnių recenzavimą koordinavo pats straipsnio bendraautoris. Pažymėtina, kad vyriausiasis redaktorius į pareigas paskirtas 2012 m. sausio mėn.;

³ Laiške trūksta dalies teksto ir / arba laiško pabaigos.

⁴ Čia ir toliau informacija apie vyriausiųjų redaktorių paskyrimą pateikiama remiantis Universiteto 2018 m. sausio 12 d. raštu Nr. 22-10.23-455 „Dėl informacijos pateikimo“ pateiktais duomenimis.

5) 2017 m. gruodžio 22 d. rašte Nr. 22-10.2-16928 pateikta informacija apie 4 straipsnių, išleistų 2011–2017 m. *Redactoriaus E* redaguojamuose *Žurnaluose E* ir *F*, recenzavimo procesą, kurių vieno 2011 m. publikuoto straipsnio recenzijos galimai nepateiktos Universiteto žurnalų recenzavimo sistemoje. Pažymėtina, *Žurnalų E* ir *F* vyriausiasis redaktorius į pareigas paskirtas 2005 m. kovo mėn.

Iš pateiktos informacijos apie straipsnį, kurio autorių sąrašė nurodytas Universiteto rektorius, matyti, kad straipsnis akademinio žurnalo leidėjams pirmą kartą buvo pateiktas 2011 m. gruodžio 2 d. nurodant 8 bendraautorius, kurių sąrašė nėra Universiteto rektorius. Straipsnio bendraautoriams gavus straipsnio recenzijas buvo atlikti straipsnio redagavimo veiksmai ir 2012 m. rugpjūčio 23 d. pateikta antra straipsnio redakcija. Antroje straipsnio redakcijoje iš autorių sąrašo buvo išbraukti du pirminės redakcijos bendraatoriai ir įtraukti trys nauji bendraatoriai, kurių vienas yra Universiteto rektorius.

Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo ir mokslo komitetas 2018 m. balandžio 10 d. raštu Nr. S-2018-2730 „Dėl kreipimosi“ Kontrolieriui persiuntė Pareiškėjo kreipimąsi, kurio objektas sutampa su Kontrolieriui Pareiškėjo pateiktu 2018 m. sausio 26 d. skundu. Kreipimesi Pareiškėjas skundžia Universiteto Teisės ir etikos komisijos (toliau – Komisija) atlikto tyrimo dėl galimų leidybos etikos pažeidimų Universitete išvadą ir prašo įvertinti, ar Universiteto rektorius ir redaktorių veikla nepažeidė akademinės etikos.

Kaip matyti iš persiųstų dokumentų, Pareiškėjas 2018 m. sausio 23 d. raštu Nr. 22-10.65-838 „Dėl mokslo žurnalų redaktorių akademinės etikos pažeidimų“ kreipėsi į Universiteto Komisiją prašydamas įvertinti Universiteto žurnalų redaktorių veiklą ir pateikdamas penkis 2017 m. gruodžio 22 d. raštus. 2018 m. kovo 21 d. Komisija išnagrino Pareiškėjo skundą ir nurodė, kad iki 2018 m. Universiteto žurnalus leido tarptautinė leidykla, kuri „prižiūrėjo redaktorių darbą, pretenzijų pareikšta nebuvo“. Nuo 2018 m. Universitetas žurnalus pradėjo leisti savarankiškai ir dėl to yra „reikalingi savi nuostatai ir taisyklės, reglamentuojantys leidybinį darbą.“ Komisijos atlikto tyrimo išvadoje taip pat pažymėta, kad: „1. *Žurnalų* vyr. redaktoriai, turėdami didelę patirtį, neinicijavo leidybos nuostatų ir etikos taisyklių ruošimo; 2. *Žurnalų* vyr. redaktoriai savo veikloje tarptautiniu mastu vyraujančiais redaktorių etikos principais vadovaujasi tinkamai. Straipsnių recenzavimo veikla vykdoma tinkamai; 3. Pasaulinėje praktikoje yra daug pavyzdžių, kai žurnalų vyr. redaktoriai publikuojasi savo žurnaluose. Mokslinių straipsnių publikavimas savo redaguojamuose žurnaluose nepažeidžia visuotinai priimtų leidybos principų; 4. Jokių veiksmų, kad redaktoriai [Universiteto] žurnalus naudojo savo asmeniniams poreikiams tenkinti, neįžvelgiama <...>.“

Pareiškėjas 2018 m. rugpjūčio 7 d. ir 27 d. susitikimuose Tarnyboje papildė skundą nurodydamas apie galimą vieno iš Universiteto žurnalų vyriausiojo redaktoriaus manipuliavimą straipsnių citavimo rodikliais ir nurodė pateiksias redaktoriaus straipsnio turinio vertinimą dėl atitikimo mokslo standartams. Pareiškėjas 2018 m. rugpjūčio 27 d. pateikė žiniasklaidoje publikuotus straipsnius apie galimas Universiteto žurnalo redaktoriaus manipuliacijas straipsnių citavimo rodikliais. Kaip matyti iš pateiktų žiniasklaidos straipsnių, Lietuvos ir Lenkijos spaudoje vyko diskusijos, kaip autoriaus straipsniai gali gauti aukštus citavimo rodiklius ir ar aukšti straipsnių citavimo rodikliai pasiekiami nepažeidžiant akademinės etikos.

Dėl Universiteto žurnalų redaktorių naudojimosi tarnybine padėtimi ir netinkamo redaktorių pareigų vykdymo

Kontrolierius 2018 m. birželio 4 d. raštu Nr. S-134 „Dėl papildomos informacijos pateikimo“ kreipėsi į Pareiškėjo skunde nurodytus Universiteto žurnalų vyriausiuosius redaktorius pranešdamas apie gautą skundą ir prašydamas nurodyti, kaip yra reglamentuotas redaktorių straipsnių publikavimas jų redaguojamuose akademinuose žurnaluose, ir pateikti tokių darbų sąrašą bei jų atrankos ir recenzavimo duomenis.

Universiteto žurnalų vyriausieji redaktoriai 2018 m. birželio 15–19 d. raštuose nurodė, kad redakcinės kolegijos straipsnių leidyba Universitete iki 2018 m. nebuvo specialiai reglamentuota, redaktorių straipsnių recenzavimo procesas vykdomas bendrąja visiems straipsniams taikoma recenzavimo tvarka, kurią sudaro pirminis rankraščio vertinimas dėl atitikties žurnalo tematikai ir straipsnyje nagrinėjamos problemos aktualumo, teminio redaktoriaus priskyrimas, ne mažiau nei dviejų asmenų atliekamas rankraščio recenzavimas, teminio redaktoriaus rekomendacija ir sprendimas spausdinti straipsnį. Redaktorių raštuose taip pat pažymėta, kad Universiteto redaktoriai vadovavosi 2011–2017 m. Universiteto žurnalus leidusios tarptautinės leidyklos deklaruotais leidybos etikos principais, o 2018 m., pasibaigus sutarčiai su tarptautine leidykla, Universitetas pradėjo rengti žurnalų leidybą reglamentuojančius vidaus teisės aktus. 2018 m. vasario 9 d. Laikiniuosiuose Universiteto mokslo žurnalų leidybos etikos nuostatuose skelbiama, kad Universiteto žurnalų redaktoriai privalo „21.2. užtikrinti teisingą, nešališką, anoniminį ir savalaikį teikiamų straipsnių recenzavimą, reikalauti, kad recenzantai deklaruotų apie galimus interesų konfliktus; <...> 21.4. sprendami, ar publikuoti straipsnį, remtis tik jo svarba mokslui, originalumu, aiškumu ir atitiktimi žurnalo tematikai“.

Iš žurnalų redaktorių pateiktos informacijos apie Universiteto žurnaluose paskelbtus redaktorių straipsnius matyti:

1) *Žurnale A* 2013–2018 m. buvo paskelbti 269 straipsniai, iš kurių 41 straipsnio (15,2 %) autoriai arba bendraautoriai yra žurnalo redakcinės kolegijos nariai. *Žurnalo A* redakcinę kolegiją sudaro 40 narių iš Lietuvos ir užsienio universitetų;

2) *Žurnale B* 2014–2018 m. buvo paskelbti 237 straipsniai, iš kurių 42 straipsnių (17,7 %) autoriai arba bendraautoriai yra žurnalo redakcinės kolegijos nariai. *Žurnalo B* redakcinę kolegiją sudaro 45 nariai iš Lietuvos ir užsienio universitetų;

3) *Žurnale C* 2013–2017 m. buvo paskelbta 160 straipsnių, iš kurių 19 straipsnių (11,9 %) autoriai arba bendraautoriai yra žurnalo redakcinės kolegijos nariai. *Žurnalo C* redakcinę kolegiją 2017 m. sudarė 59 nariai iš Lietuvos ir užsienio universitetų;

4) *Žurnale D* 2015–2017 m. buvo paskelbti 94 straipsniai, iš kurių 20 straipsnių (21,3 %) autoriai arba bendraautoriai yra žurnalo redakcinės kolegijos nariai. *Žurnalo D* redakcinę kolegiją sudaro 40 narių iš Lietuvos ir užsienio universitetų. Vyriausiojo redaktoriaus rašte taip pat pažymėta, kad nuo 2013 m. vyriausiojo redaktoriaus darbai *Žurnale D* neskelbiami;

5) *Žurnale E* 2015–2017 m. buvo paskelbtas 301 straipsnis, iš kurių 54 straipsnių (17,9 %) autoriai arba bendraautoriai yra žurnalo redakcinės kolegijos nariai. *Žurnalo E* redakcinę kolegiją 2017 m. sudarė 67 nariai iš Lietuvos ir užsienio universitetų;

6) *Žurnale F* 2014–2017 m. buvo paskelbti 238 straipsniai, iš kurių 59 straipsnių (24,8 %) autoriai arba bendraautoriai yra žurnalo redakcinės kolegijos nariai. *Žurnalo F* redakcinę kolegiją sudaro 60 narių iš Lietuvos ir užsienio universitetų.

Pareiškėjo skunde nurodytų žurnalų vyriausieji redaktoriai, susipažinę su Kontrolieriaus surinktais dokumentais, 2018 m. liepos 30 d. kreipėsi į Kontrolierių pažymėdami, kad Pareiškėjo skunde nurodyta, „kad redaktoriai, negali skelbti straipsnių savo redaguojamuose žurnaluose bei

kituose [Universiteto] žurnaluose. Tačiau [Publikavimo etikos komitetas] to nedraudžia. Galima pateikti daug pavyzdžių, kai žurnalai, būdami [komiteto] organizacijos nariais, skelbia savo redaktorių straipsnius, net po keliolika per metus.“ Universiteto žurnalų redaktoriai taip pat nurodė, kad „straipsnių publikavimas [Universiteto] žurnaluose nėra redaktorių prioritetas“, ir pateikė informaciją apie savo paskelbtus straipsnius:

1) *Redaktorius A* 2014–2018 m. paskelbė 22 straipsnius, iš kurių 8 yra paskelbti užsienio žurnaluose, 5 – žurnale, kuriame asmuo eina vyriausiojo redaktoriaus pareigas. Kituose Universiteto žurnaluose – straipsnių nėra paskelbta;

2) *Redaktorius B* 2014–2018 m. paskelbė 19 straipsnių, iš kurių 12 yra paskelbti užsienio žurnaluose, 1 – žurnale, kuriame asmuo eina vyriausiojo redaktoriaus pareigas, 5 – kituose Universiteto žurnaluose;

3) *Redaktorius C* 2014–2018 m. paskelbė 35 straipsnius, iš kurių 27 yra paskelbti užsienio žurnaluose, 3 – žurnale, kuriame asmuo eina vyriausiojo redaktoriaus pareigas, 1 – kituose Universiteto žurnaluose;

4) *Redaktorius D* 2014–2018 m. paskelbė 16 straipsnių, iš kurių 10 yra paskelbta užsienio žurnaluose, 6 – Universiteto žurnaluose. Žurnale, kuriame asmuo eina vyriausiojo redaktoriaus pareigas, straipsnių nėra paskelbta;

5) *Redaktorius E* 2014–2018 m. paskelbė 169 straipsnius, iš kurių 119 yra paskelbti užsienio žurnaluose, 5 – žurnaluose, kuriuose asmuo eina vyriausiojo redaktoriaus pareigas, 20 – kituose Universiteto žurnaluose.

Kontrolierius 2018 m. rugpjūčio 23 d. raštais Nr. S-196, Nr. S-197 ir Nr. S-198 „Dėl papildomos informacijos pateikimo“ kreipėsi į Universiteto žurnalų vyriausiuosius redaktorius, prašydamas nurodyti, kada Universiteto žurnaluose pradėta naudotis straipsnių recenzavimo sistema, paaiškinti, ar pradėjus naudoti sistemą visi straipsniai ir jų recenzijos buvo registruoti straipsnių recenzavimo sistemoje, ir pateikti informaciją apie redaktorių straipsnius, kurių duomenys arba dalis duomenų nėra registruoti straipsnių recenzavimo sistemoje.

Universiteto žurnalų vyriausieji redaktoriai atsakymus pateikė 2018 m. rugpjūčio 27 d. – rugsėjo 3 d. ir nurodė, kad Universiteto žurnalų straipsnių recenzavimo sistema pradėta naudoti 2010–2011 m. *Žurnalo A Redaktorius A* 2018 m. rugsėjo 3 d. raštu nurodė, kad pradėjus naudoti Universiteto straipsnių recenzavimo sistemą, „po pereinamojo laikotarpio visi straipsniai buvo pateikiami ir recenzuojami [Universiteto žurnalų straipsnių recenzavimo sistemoje]. Kaip taisyklė, recenzantai pateikdavo savo recenzijas sistemoje. Tačiau ir tada, ir dabar retai, bet atsiranda recenzantai, kurie dėl įvairių priežasčių atsisako registruotis sistemoje arba atsisako ja naudotis, tačiau sutinka atsiųsti recenzijas elektroniniu paštu. Atitinkamai atsakingi [žurnalo] redaktoriai <...> įdėdavo tas recenzijas į sistemą vienu ar kitu būdu, išlaikant recenzentų anonimiškumą.“ Rašte taip pat pažymėta, kad „publikuojant kasmetinėse [žurnalo] tarptautinėse konferencijose atrinktus darbus <...> reikalingų recenzijų skaičius gali būti sumažinamas iki vieno. Ši taisyklė buvo ir taikoma visiems šių konferencijų dalyviams.“ *Redaktorius A* taip pat pateikė informaciją apie 6 straipsnius, kuriuose yra nurodytas kaip vienas iš bendraautorių, iš kurių 5 straipsniai parengti *Žurnalo A* leidėjų rengtose konferencijose skaitytų pranešimų pagrindu. 2011 m. pradėjus naudoti Universiteto žurnalų straipsnių recenzavimo sistemą, 2 iš 6 straipsnių recenzijos pateiktos ne straipsnių recenzavimo sistemoje.

Žurnalo B Redaktorius B 2018 m. rugpjūčio 30 d. raštu nurodė, kad *Žurnalas B* yra pirmasis Universiteto žurnalas, kuriame buvo pradėta naudoti Universiteto žurnalų straipsnių recenzavimo

sistema, ir pažymėjo, kad visi mokslo straipsnių rankraščiai ir jų recenzijos, pateikti nuo sistemos funkcionavimo pradžios, yra sistemoje. *Redaktorius B* taip pat nurodė, kad einant vyriausiojo redaktoriaus pareigas *Žurnale B* yra publikuotas 1 straipsnis, kurio autorių sąrašė nurodytas *Redaktorius B*. Kaip matyti iš 2018 m. liepos 30 d. raštu pateiktos informacijos, straipsnio recenzavimą koordinavo žurnalo atsakingas redaktorius, o sprendimą dėl straipsnio spausdinimo priėmė žurnalo redaktorius, anksčiau ėjęs žurnalo vyriausiojo redaktoriaus pareigas.

Žurnalo C Redaktorius C 2018 m. rugpjūčio 27 d. raštu nurodė, kad pradėjus naudoti straipsnių recenzavimo sistemą, visi straipsniai ir jų recenzijos redakcinei kolegijai buvo pateikti ir registruoti sistemoje.

Žurnalo D Redaktorius D 2018 m. rugsėjo 3 d. rašte nurodyta, kad „pradėjus naudoti sistemą, visi rankraščiai ir jų recenzijos redakcinei kolegijai buvo pateikti ir registruoti sistemoje“, tačiau du straipsniai, kurių bendraautoris yra *Redaktorius D*, „buvo registruoti sistemoje ir vykdyta papildoma „popierinio“ recenzavimo procedūra <...>. Pirmasis asmuo, kuriam patenka straipsnis yra vyr. redaktorius. Tačiau pateiktus [du] straipsnius <...> buvo susidurta su technine problema: pateikti straipsniai tapo „nematomi“ nei <...> žurnalo vyr. redaktoriui, nei kitiems redakcinės kolegijos nariams <...>. [Leidykla] patarė [*Redaktoriui D*] naudoti ne institucinį el. pašto adresą, o susikurti ir naudoti alternatyvų el. pašto adresą <...>. Pateikus straipsnius su nauju el. pašto adresu, [*Redaktoriui D*] tolimesnis recenzavimo procesas sistemoje tapo matomas nuo recenzavimo pradžios iki pabaigos, nepriklausomai nuo to, ar per sistemą bus paskirtas kitas redkolegijos narys. Todėl buvo nuspręsta lygiagrečiai atlikti „popierinį“ recenzavimą, o recenzentų išvadas gautas per sistemą laikyti rekomendacinėmis <...>. „Popierinį“ recenzavimo procesą vykdė kiti redkolegijos nariai. Kiekvienam straipsniai buvo gauta po dvi recenzijas. Tuo metu, 2012 m., tai atrodė labiausiai tinkamas sprendimas. Susidūręs su tokiais problemomis, nuo 2012 m. daugiau straipsnių į savo redaguojamą žurnalą nebeteikiau“. Rašte taip pat pažymėta, kad „jei straipsniai [žurnalo leidėjams] buvo pateikti iki 2011 m. pradžios ir pradėti recenzuoti iki tol įprastu „popieriniu“ būdu, tokiu būdu recenzavimas ir užbaigtas.“ Redaktoriaus D paaiškinimas grindžiamas pateikiant 2012 m. gegužės 19 d. – birželio 20 d. susirašinėjamą el. paštu su Universiteto leidykla, iš kurio matyti, kad Universiteto žurnalų straipsnių recenzavimo sistema, siekiant objektyvumo ir nešališkumo, automatiškai nušalina rankraščių bendraautorius nuo recenzavimo proceso. Recenzuojant du straipsnius, kurių bendraautoris yra *Redaktorius D*, buvo susidurta su problema, dėl kurios straipsniai buvo nepasiekiami nė vienam *Žurnalo D* redakcinės kolegijos nariui. Dėl to leidykla *Redaktoriui D* sukūrė alternatyvią prieigą, kuri leistų pradėti rankraščių recenzavimo procesą.

Žurnalų E ir F Redaktorius E 2018 m. rugpjūčio 28 d. rašte nurodė, kad „nuo pat žurnalų leidybos pradžios [Universiteto] leidykla neformulavo jokių reikalavimų redakcinėms kolegijoms. Kol nebuvo recenzavimo sistemos, pakakdavo popierinių recenzijų. Iki [2018 m.] leidykla nebuvo parengusi jokio rašytinio patvirtinto dokumento, kuriuo redaktoriai turėtų vadovautis <...>. Leidykla, prieš įdiegdama sistemą, neįformino straipsnių pateikimo ir recenzavimo tvarkos. Iš anksto nepaskelbė informacijos autoriams apie leidybos tvarkos pokyčius <...>, neorganizavo mokymų redaktoriams, kaip dirbti su naujai diegiama sistema. Diegiant sistemą buvo nemažai techninių trikdžių (pvz., neįmanoma prisijungti registruotam vartotojui, sukurti naujo vartotojo paskyros, neįmanoma prisegti rankraščio bylos ir pan.). Todėl dalis autorių buvo priversti teikti straipsnius senuoju būdu – elektroniniu paštu ar tradiciniu paštu. Dėl šių priežasčių, diegiant sistemą buvo sutarta dėl pereinamojo laikotarpio, kuomet buvo taikoma mišri straipsnių pateikimo ir recenzavimo tvarka.“ Rašte taip pat pažymėta, kad pradėjus naudoti žurnalų straipsnių recenzavimo sistemą, 16 straipsnių buvo pateikta nesinaudojant sistema, iš kurių dviejų bendraautoris yra *Redaktorius E*.

Kontrolierius 2018 m. rugpjūčio 28 d. raštu Nr. S-227 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į Lietuvos mokslo tarybą (toliau – LMT), prašydamas pateikti nuomonę, ar yra visuotinai pripažįstamų etinio pobūdžio taisyklių, taikytinų akademinų žurnalų leidybos srityje, kaip vertintinas akademinų žurnalų redaktorių straipsnių publikavimas jų pačių redaguojamuose žurnaluose, ir ar gali būti keičiamas įprastas akademinio žurnalų redagavimo procesas, rengiant, pavyzdžiui, specialius žurnalo numerius.

LMT 2018 m. spalio 11 d. raštu Nr. 4S-930 „Dėl informacijos pateikimo“ pateikė LMT mokslinės veiklos etikos komisijos nuomonę ir nurodė, kad:

„[1] Akademinis publikavimas remiasi abiejų šalių (leidėjo ir autoriaus) pasitikėjimu ir sąžiningumu. Bendrų taisyklių, taikytinų akademinų žurnalų leidybos srityje, nėra. Egzistuoja praktika, kuomet kai kurie leidėjai deklaruoja etinius principus ir jų laikymąsi kartu nustatydami publikavimo etikos taisykles proceso dalyviams: leidėjui, redaktoriams, recenzentams ir autoriams.

[2] Redakcinės kolegijos] narių straipsnių publikavimo atvejams turi būti taikomi tokie patys reikalavimai publikavimo procesui, kaip ir kitų autorių darbų publikavimui, tačiau dėl galimo interesų konflikto jie turi nusišalinti visuose proceso etapuose nuo pirminės analizės iki sprendimo dėl spausdinimo priėmimo.

[3] Publikavimo procesas rengiant specialius žurnalo numerius gali būti keičiamas (pvz., skiriant recenzentus ne atskiriems straipsniams, bet leidinio numeriui, keičiant recenzentų skaičių ir pan.), bet turi būti siekiama išvengti interesų konflikto.“

Atsižvelgiant į tai, kad:

1) Pareiškėjo skunde nurodyti galimi Universiteto žurnaluose 2011–2017 m. publikuotų straipsnių recenzavimo proceso trūkumai Universiteto žurnalų straipsnių recenzavimo sistemoje yra susiję su redaktorių sprendimais keisti recenzentų skaičių rengiant specialius žurnalų numerius, sistemos veikimu ir trikdžiais, kurie kilo Universitetui pradėjus naudoti recenzavimo sistemą 2010–2011 m.,

2) Pareiškėjo skunde nurodytų 2011–2017 m. publikuotų straipsnių, kurių autorių sąrašė nurodyti Universiteto žurnalų vyriausieji redaktoriai, recenzavimo procesą koordinavusių redaktorių sprendimai atitinka straipsnių recenzentų vertinimus,

3) bendrų taisyklių, taikytinų akademinų žurnalų leidybos etikos srityje, 2011–2017 m. nebuvo, o Universitetas Laikinuosius Universiteto mokslo žurnalų leidybos etikos nuostatus paskelbė 2018 m.,

konstatuoti akademinės etikos pažeidimų Universitetų akademinų žurnalų leidybos srityje nėra pagrindo.

Siekiant puoselėti Mokslo ir studijų įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintą akademinės etikos principą, kuris apibrėžtas 4 straipsnio 2 dalyje ta dalimi, kurioje nustatyta, kad akademinė etika – visuma visuotinai pripažintų vertybių, užtikrinančių mokslo ir studijų proceso skaidrumą, sąžiningumą, teisingumą, šiame procese dalyvaujančių asmenų atsakingumą, pasitikėjimą, pagarbą, akademinų žurnalų leidėjams rekomenduotina nustatyti su žurnalų redaktorių straipsnių publikavimu jų redaguojamuose žurnaluose susijusius etikos principus ir reglamentuoti interesų derinimo ir konfliktų sprendimo procedūras akademinų žurnalų leidybos srityje.

Dėl straipsnio bendraautorių pasikeitimo dviejose straipsnio redakcijose

Kontrolierius 2018 m. birželio 4 d. raštu Nr. S-133 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į žurnalo leidėjus, prašydamas pateikti informaciją apie straipsnį, kurio autorių sąrašė nurodytas Universiteto rektorius, ir paaiškinti autorių pasikeitimą rengiant straipsnį.

Akademinio žurnalo leidėjai 2018 m. birželio 15 d. raštu paaiškino, kad straipsnis pirmą kartą buvo pateiktas 2011 m. gruodžio 2 d. Autorių atsakymai į recenzentų pastabas ir pataisytas straipsnis gauti 2012 m. rugpjūčio 29 d. „Autorių kolektyvo nariai straipsniui rašyti paprastai buriami atsižvelgiant į straipsnio turinį ir, esant poreikiui, keičiami, jei straipsnio rašymo arba recenzavimo metu būtina iš esmės koreguoti turinį <...>. [Pareiškėjo skunde] nurodyto straipsnio atveju, visi pakeitimai buvo daromi keičiant straipsnio turinį po recenzavimo.“

Kontrolierius 2018 m. liepos 17 d. raštu Nr. S-170 „Dėl informacijos pateikimo“ pakartotinai kreipėsi į akademinio žurnalo leidėjus prašydamas pateikti straipsnio, kurio autorių sąrašė nurodytas Universiteto rektorius, bendraautorių pasikeitimą paaiškinančius dokumentus.

Akademinio žurnalo leidėjai 2018 m. liepos 30 d. pateikė straipsnį, kuriame pažymėti antroje straipsnio redakcijoje bendraautorių atlikti teksto redagavimo veiksmai ir papildymai 6 straipsnio puslapiuose.

Kontrolierius 2018 m. rugpjūčio 7 d. raštu Nr. S-184 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į asmenis, kurie nurodyti pirmos straipsnio redakcijos autorių sąrašė, tačiau nenurodyti antros straipsnio redakcijos autorių sąrašė, prašydamas paaiškinti savo įnašą rengiant straipsnį ir priežastis, dėl kurių antroje straipsnio redakcijoje yra išbraukti iš straipsnio autorių sąrašo.

Atsakymas į Kontrolieriaus raštą iki šio sprendimo priėmimo dienos nebuvo pateiktas.

Atsižvelgiant į tai, kad duomenų konstatuoti akademinės etikos pažeidimų, susijusių su galimu bendraautorystės primetimu Universiteto žurnale publikuotame straipsnyje, nepakanka, šios dalies tyrimas nutraukiamas.

Dėl galimo Universiteto žurnalų redaktoriaus manipuliavimo citavimo rodikliais

LMT 2018 m. spalio 11 d. raštu Nr. 4S-930 „Dėl informacijos pateikimo“ pateikė LMT mokslinės veiklos etikos komisijos nuomonę dėl to, kas yra laikytina manipuliacija citavimo rodikliais, ir nurodė, kad „bet kokie dirbtiniai veiksmai <...>, iškreipiantys mokslinės argumentacijos procesus, siekiant publikacijos autoriams, pažįstamiems tyrėjams ar net visai kitų krypties tyrėjams, menkai susijusiems su tyrinėjamomis problemomis, geresnių bibliometrinių rodiklių, laikytini manipuliacija citavimo rodikliais. Taip pat ir dirbtiniai veiksmai, kurie gerina ne pavienių tyrėjų, bet jų grupių, mokslo institucijų, leidėjų <...> bibliometrinius rodiklius, laikytini manipuliacija. <...> Manipuliavimo citavimo rodikliais faktai yra sunkiai įrodomi, nors gali būti numanomi. Visuotinai priimtų kriterijų nėra. Kaip kurios tarptautinės bibliografinės duomenų bazės taiko savo nustatytus žurnalų savicitavimo <...> kriterijus, jais remdamiesi, nustato žurnalų savicitavimo lygį, jį skelbia, bei pagal šiuos kriterijus gali pašalinti žurnalus iš periodiškai skelbiamo žurnalų su citavimo rodikliais sąrašo.“

Atsižvelgiant į tai, kad duomenų konstatuoti akademinės etikos pažeidimų, susijusių su vieno iš Universiteto žurnalų vyriausiojo redaktoriaus manipuliavimu citavimo rodikliais, nepakanka, o Pareiškėjo pateikta žiniasklaidoje vykusi diskusija dėl manipuliavimo citavimo rodikliais perteikia prieštaringas nuomones, bet ne faktines aplinkybes, šios dalies tyrimas nutraukiamas.

Kontrolierius, išanalizavęs ir įvertinęs surinktą informaciją ir ją patvirtinančius dokumentus bei teisinį reglamentavimą, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 17 straipsnio 11 dalies 10 punktu,

n u s p r e n d ė:

Pripažinti skundą nepagrįstu.

Kontrolieriaus sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Vilniaus apygardos administraciniam teismui (Žygimantų g. 2, 01102, Vilnius) per vieną mėnesį nuo šio sprendimo įteikimo datos.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, laikinai einanti
Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus pareigas

Edita Žiobienė